

Agata Kristi

Nakrivljena kuća

Prevela
Tatjana Bižić

— Laguna —

Naslov originala

AGATHA CHRISTIE® CROOKED HOUSE

Crooked House Copyright © Agatha Christie Limited 1949.
All rights reserved.

The AC Monogram logo is a trademark, and AGATHA CHRISTIE is registered trademark of Agatha Christie Limited in the UK and elsewhere.
All rights reserved.

Translation Copyright © Agatha Christie Limited 2019.
All rights reserved.

Kupovinom knjige sa FSC oznakom pomažete razvoj projekta odgovornog korišćenja šumskih resursa širom sveta.

NC-COC-016937, NC-CW-016937, FSC-C007782

© 1996 Forest Stewardship Council A.C.

NAKRIVLJENA KUĆA

Autorkin predgovor

Ova knjiga je meni lično jedna od posebno dragih. Gajila sam je godinama, razmišljala, smišljala, govorila sebi: „Jednog dana, kad budem imala mnogo slobodnog vremena i kad budem poželela da zaista uživam – počecu da je pišem!“ Trebalo bi da napomenem da je među plodovima nečijeg stvaralaštva pet knjiga čisti trud, a samo jedna pravo zadovoljstvo. *Nakrivljena kuća* je bila zadovoljstvo. Često se pitam mogu li ljudi koji čitaju neku knjigu nekako da znaju da li je pisana vrednim radom ili iz čistog zadovoljstva. Meni stalno govore: „Sigurno ste silno uživali dok ste pisali tu i tu knjigu!“ Kažu vam to često i za knjigu koja je tvrdoglavo odbijala da ispadne onako kako vi hoćete, u kojoj su likovi ostali nedovršeni, zaplet nepotrebno zamršen, a dijalog nategnut – ili bar vi sami tako mislite. Ipak, sam pisac možda i nije najbolji sudija vlastitog dela. Kako

god bilo, *Nakrivljenu kuću* vole gotovo svi, što me opravdava u uverenju da mi je to jedna od najboljih knjiga.

Pojma nemam kako mi je porodica Leonides uopšte dospela u glavu – nekako prosto jeste. Onda su, kao Topsy, Leonidesi sami porasli.*

Kako sama to osećam, ja sam ih jednostavno zapisala.

* *Topsy*, mlada robinja iz knjige Harijete Bičer Stou *Čiča Tomina koliba*, koja na pitanje o Bogu odgovara: „Mislim da mene niko nije stvorio, sama sam porasla.“

Prvo poglavlje

Sa Sofijom Leonides upoznao sam se u Egiptu pred kraj rata. Zauzimala je prilično visoku državnu službu, pri jednom od odeljenja našeg Ministarstva spoljnih poslova smeštenih tamo. Upoznao sam je najpre u službenom svojstvu, i ubrzo sam počeo da cenim delotvornost koja ju je i dovela na to mesto na kom je radila uprkos tome što je bila tako mlada (imala je u to vreme samo dvadeset dve godine).

Osim što je izuzetno prijala oku, Sofija je umela bistro da razmišlja i imala je opori smisao za humor, u kome sam veoma uživao. Sprijateljili smo se. S njom je bilo izuzetno lako razgovarati i voleli smo zajedno da izlazimo na večeru i ponekad na ples.

Sve sam to znao, ali tek kad sam po završetku rata u Evropi dobio premeštaj na Istok, shvatio sam još nešto – da volim Sofiju i želim da se oženim njome.

Ta mi je spoznaja došla dok smo bili na večeri u *Šepar-du*. Nisam se posebno potresao od iznenađenja, više sam prosto postao svestan činjenice s kojom sam se već odavno bio saživeo. Pogledao sam Sofiju novim očima – ali video sam isto ono što mi je već dugo bilo poznato. Dopadalo mi se sve što sam video. Tamna kovrdžava kosa koja joj se gordo dizala iznad čela, jarkoplave oči, sitna, četvrtasta brada, ratoborno isturena, prav nos. Dopadao mi se njen dobro skrojen svetlosivi kostim s belom košuljom. Izgledala je okrepljujuće engleski, što me je snažno privlačilo posle tri godine kako nisam video svoju rodnu zemlju. Niko osim nje ne bi mogao toliko da izgleda kao jedna prava Engleskinja, mislio sam – i upravo kad sam to pomislio, odjednom sam se upitao da li je ona zaista, zapravo može li uopšte biti, toliko Engleskinja kao što izgleda. Može li stvarnost ikada da ima ono savršenstvo pozorišnog izvođenja?

Shvatio sam da koliko god da smo često i nesputano razgovarali, raspravljali o raznim idejama, o onome što volimo i ne volimo, o budućnosti, o bliskim prijateljima i poznanicima, Sofija nikad nije ni spomenula svoju kuću i porodicu. Znala je sve o meni (umela je, kao što sam već natuknuo, vrlo dobro da sluša), ali ja o njoj nisam znao ništa. Imala je valjda, kao i svi ostali, porodicu, dom, detinjstvo, samo meni o njima nikad ništa nije pričala. A ja sve do tog trenutka nisam to shvatio.

O čemu razmišljam, pitala me je Sofija, a ja sam joj sasvim iskreno odgovorio: „O tebi.“

„Razumem“, rekla je i činilo se da zaista i razume.

„Može se desiti da se ne vidimo ponovo godinu ili dve“, rekao sam. „Ne znam kada ću se vratiti u Englesku, ali čim se budem vratio, doći ću da te zaprosim.“

Primila je to ni okom ne trepnuvši. Sedela je, pušila, nije gledala u mene.

Na trenutak sam se uplašio da me možda nije razumela.

„Slušaj“, rekao sam. „Ako sam išta čvrsto rešio da *ne uradim*, onda je to da te zaprosim sada. Ne bi uspelo, nika-ko. Kao prvo, možda bi me odbila, i onda bih otkputovao sav nesrećan i verovatno se vezao s nekom groznom ženom samo da bih izlečio samoljublje. Ako me i ne bi odbila, šta bismo mogli da uradimo? Da se venčamo pa da se odmah rastanemo? Da se verimo i pripremimo na dugo čekanje? Ne bih podneo da ti to naturim. Mogla bi da upoznaš nekog drugog, ali da se osećaš sputano 'vernošću' prema meni. Živeli smo u čudnoj, grozničavoj atmosferi, koja nas je primoravala da sve rešavamo brzo. Ljubavne veze i brakovi sklapani su i raskidani svuda oko nas. Voleo bih da znam da si se vratila kući slobodna i nezavisna, osvrnula oko sebe, odmerila novi, poratni svet i odlučila šta hoćeš od tog sveta. Ono što postoji između tebe i mene, Sofija, mora da bude *zastalno*. Ni u kakvom drugačijem braku ja ne vidim nikakvog smisla.“

„Ni ja takođe“, odgovorila mi je Sofija.

„S druge strane“, dodao sam, „mislim da imam prava da ti saopštim... pa, šta osećam prema tebi.“

„Samo bez suvišnih lirskih ukrasa?“, pitala je tiho Sofija.

„Mila... zar ne razumeš? Trudio sam se da *ne kažem* volim te...“

Prekinula me je.

„Razumem ja to, Čarlse. I dopada mi se kako ti šašavo svemu pristupaš. Možeš da dođeš kod mene kad se budeš vratio... ako još budeš želeo...“

Sad je bio red na mene da prekinem nju.

„U to nema nimalo sumnje.“

„Sumnje uvek ima u sve, Čarlse. Uvek može da iskrnsne nešto sasvim nepredviđeno i pokvari čitav račun krčmaru. Kao prvo, ti uopšte ne znaš mnogo o meni, zar ne?“

„Ne znam čak ni gde živiš u Engleskoj.“

„U Svinli Dinu.“

Klimnuo sam glavom. Bilo je to dobro poznato, malo udaljenije predgrađe Londona, koje se dičilo s tri izvanredna terena za golf namenjena londonskim magnatima.

„*U kućerku jednom nakrivljenom...*“, dodala je Sofija tihim, zamišljenim glasom.

Mora biti da sam izgledao zbunjeno, jer se Sofija osmehnula i umesto objašnjenja dopunila citat: „*U kućerku jednom nakrivljenom ta je družba / celog veka vekovala.*“ * To smo mi. Kuća doduše nije ni tako mala, ali neosporno jeste sva nakrivljena i krivudava, s frontonima i kolombažom!“

„Porodica ti je velika? Mnogo braće i sestara?“

„Jedan brat, jedna sestra, majka, otac, stric, strina, deda, baba-tetka i baba, udata za dedu, ne prava.“

„Nebesa milostiva!“, uzviknuo sam, blago preneražen. Sofija se nasmejala.

„Naravno da obično ne živimo svi zajedno, to je zbog rata i bombardovanja. Ne znam, ipak.“ Zamišljeno se

* Deo engleske dečje pesmice, koja se kasnije ponovo navodi, u celini. (Prim. prev.)

namrštila. „Možda je na nekom duhovnom nivou porodica uvek živela zajedno – pod dedinim budnim okom i okriljem. Deda je ličnost. Prevalio je osamdesetu, visok je metar i šumsku jagodu, a svi ostali pored njega padaju u drugi plan.“

„Prema tom opisu reklo bi se da je vrlo zanimljiv“, primetio sam.

„I jeste zanimljiv. Grk je, iz Smirne. Aristid Leonides.“
Zatim je dodala, zaiskrivši okom: „Neviđeno je bogat.“

„Hoće li iko ostati bogat kad se sve ovo završi?“

„Moj deda hoće“, izjavila je Sofija s dubokim ubeđenjem. „Nikakva poreska politika neće iz njega iscediti bogatstvo. Naprosto će on iscediti one koji hoće da ga iscede. Pitam se“, dodala je, „hoće li ti se dopasti.“

„Dopada li se tebi?“, upitao sam.

„Draži mi je od svih živih na svetu“, rekla je Sofija.

Drugo poglavlje

Prošlo je više od dve godine pre nego što sam se vratio u Englesku. Nisu to bile lake godine. Prilično često sam pisao Sofiji i ona mi je otpisivala. Ni njena ni moja pisma nisu bila ljubavna, nego pisma bliskih prijatelja – govorila su o raznim razmišljanjima, komentarisala svakodnevne životne tokove. Svejedno, i s moje, a verujem i sa Sofijine strane, osećanja su rasla i jačala.

U Englesku sam se vratio jednog blagog, sivog septembarskog dana. Lišće na drveću zlatilo se u predvećernjoj svetlosti. Vetar je razigrano naletao. Poslao sam Sofiji telegram s aerodroma.

Upravo stigao. Hoćeš li na večeru Kod Marija večeras u devet? Čarls

Oko dva sata kasnije sedeo sam s *Tajmsom* u rukama i preletao oglase o rođenjima, venčanjima i smrtima, kad mi pogled zape za prezime Leonides:

Premинуo 19. septembra u Tri zabata, Svinli Din, voljeni i neprežaljeni Aristid Leonides, u svojoj osamdeset osmoj godini. Ožalošćena supruga Brenda Leonides

Odmah ispod bila je još jedna čitulja:

LEONIDES – Nenadano u svom domu Tri zabata u Svinli Dinu preminuo Aristid Leonides, ostavivši u dubokoj žalosti svoju voljenu decu i unučad. Cveće se šalje u Crkvu Svetog Eldreda u Svinli Dinu.

Učinilo mi se da su dve čitulje neobične, kao da je neko od osoblja napravio grešku pa je isti posao urađen dva puta. Glavna moja briga, ipak, bila je Sofija. Žurno sam joj poslao još jedan telegram:

Ovog časa video vest o smrti tvog dede. Moje saučešće. Javi kada mogu da te vidim. Čarls

Telegram od Sofije stigao mi je u šest sati, u očevu kuću. Glasio je:

Biću Kod Marija u devet. Sofija

Pomisao na ponovni susret sa Sofijom stvarala mi je i tremu i ushićenje. Vreme se vuklo izluđujuće sporo. Stigao sam u malu salu za čekanje *Kod Marija* dvadeset minuta ranije. Sofija je kasnila pet minuta.

Uvek je veliko uzbuđenje kad se ponovo nađete s nekim koga već poodavno niste videli, ali vam je za sve to vreme bio prisutan u mislima. Kad je Sofija konačno ušla kroz leptir-vrata, naš susret mi se učinio kao nešto sasvim nestvarno. Bila je u crnoj haljini, što me je nekako čudno pogodilo. I većina ostalih žena bila je u crnim haljinama, ali ja sam nekako uvrteo sebi u glavu da je Sofija u korotnoj crnini – a nekako me je iznenadilo što je Sofija od onih žena koje nose crninu, čak i za nekim bliskim.

Popili smo aperitiv, pa prešli za sto za večeru. Govorili smo brzo, grozničavo – raspitivali se o starim prijateljima iz Kaira. Izveštačen razgovor, ali pomogao nam je da prebrodimo prvobitnu nelagodu. Izrazio sam Sofiji saučešće zbog dedine smrti, a ona mi je tiho rekla da se „desilo vrlo neočekivano“. Vratili smo se zatim obnavljanju uspomena. Počelo je da me obuzima neprijatno osećanje da nešto nije u redu – da tu ima još nečeg osim sasvim prirodne nespretnosti pri ponovnom susretu. Nešto nije bilo kako treba, nešto nikako nije bilo kako treba sa Sofijom. Sprema li se možda da mi kaže kako je pronašla nekog drugog muškarca, do koga joj je stalo više nego do mene? Da su njena osećanja prema meni bila greška?

Nekako mi se nije činilo da je to posredi – ali nisam znao šta jeste. U međuvremenu smo nastavljali izveštačeni razgovor.

Onda je odjednom, kad je kelner spustio kafu na sto i povukao se poklonivši se, sve došlo u pravu žižu. Evo Sofije i mene, sedimo zajedno kao i toliko puta pre, za malim stolom u restoranu. Kao da tih godina otkad se nismo videli uopšte nije ni bilo.

„Sofija“, rekao sam.

„Čarlse“, odazvala mi se ona smesta.

Duboko sam uzdahnuo od olakšanja.

„Bogu hvala pa je s tim gotovo“, rekao sam. „Šta nam je bilo dosad?“

„Krivica je verovatno moja. Bila sam glupa.“

„Ali sad je sve u redu?“

„Da, sad je sve u redu.“

Osmehnuli smo se jedno drugom.

„Mila!“, rekao sam. A onda: „Kad ćeš moći da se udaš za mene?“

Osmeh joj je zgasnuo. Ono nešto, što nisam znao šta je, opet je bilo tu.

„Ne znam“, odgovorila je. „Nisam sigurna, Čarlse, da ću ikada moći da se udam za tebe.“

„Sofija! Zašto ne? Zato što osećaš da me ne poznaješ dovoljno? Treba li ti vremena da se ponovo navikneš na mene? Ili postoji neko drugi? Ne...“ Prekinuo sam se. „Stvarno sam budala. Nije ništa od toga.“

„Ne, ništa od toga“, odmahнула je Sofija glavom. Čekao sam. „Nego dedina smrt“, rekla je.

„Dedina smrt? Zašto? Šta to menja, za ime sveta? Ne misliš valjda... sigurno nisi ni pomislila... da novac ima neke veze? Ništa nije ostavio? Svakako, najdraža...“

„Nije reč o novcu.“ Slabašan osmeh preleteo joj je licem. „Verujem da bi ti bio sasvim voljan da me uzmeš, kako se to kaže, samo u košulji na leđima. Deda, inače, u životu nikad nije izgubio ni paru.“

„O čemu je onda reč?“

„Njegova smrt... mislim, Čarlse, znaš, nije jednostavno... umro. Mislim da je možda... reč o ubistvu.“

Zagledao sam se u nju iskolačenim očima. „Pobogu... kakva čudna ideja. Šta te je navelo da to pomisliš?“

„Nisam ja to pomislila. Za početak, doktor se čudno ponašao. Nije hteo da potpiše potvrdu o smrti. Obaviće obdukciju. Očigledno sumnjaju da nešto tu ne valja.“

Nisam se raspravljao s njom. Sofija je bila pametna, čovek je mogao da se osloni na njene zaključke.

Umesto toga sam najiskrenije rekao:

„Njihove sumnje su možda neosnovane, ali sve i da ostavimo to po strani, pretpostavimo da jesu osnovane, kakve to veze ima sa mnom i s tobom?“

„Moglo bi da ima, pod određenim okolnostima. Ti radiš u diplomatiji, a u diplomatiji moraš da imaš besprekornu ženu. Ne, molim te nemoj da kažeš ništa od toga što ti je sad navrh jezika. Spremaš se da kažeš, i verujem ti da zaista i misliš to što se spremaš da kažeš, i u teoriji se i slažem s tim. Samo, ja sam ponosna. Gorda sam kao sam đavo. Htela bih da naš brak bude dobar za sve – neću da budem jedna polovina žrtve prinesene ljubavi. Kao što rekoh, *moglo bi* i biti sve u redu...“

„Misliš da je doktor... možda pogrešio?“

„Čak i ako nije, nije važno – samo ako mu je glave došla prava ruka.“

„O čemu ti to govoriš, Sofija?“

„Odvratno je što sam to rekla, ali na kraju krajeva, zašto čovek da ne bude iskren?“ Predupredila je sledeće što sam hteo da kažem. „Ne, Čarlse, neću ti reći ništa više. Verovatno sam već rekla i previše. Svejedno, bila sam rešena da te vidim večeras – da te vidim lično i da ti objasnim. Ne možemo ništa da utvrđujemo dok se ovo ne reši.“

„Barem mi ispričaj.“

Odmahnula je glavom.

„Neću.“

„Sofija...“

„Ne, Čarlse. Neću da nas vidiš iz *mog* ugla. Hoću da nas vidiš nepristrasno, spolja.“

„Kako to da izvedem?“

Gledala me je s čudnom svetlošću u jarkoplavim očima.

„Odgovor na to pitanje dobićeš od svog oca“, rekla je.

U Kairu sam ispričao Sofiji da je moj otac pomoćnik komesara Skotland jarda. Još uvek se nalazio na toj dužnosti. Od Sofijinih reči leden kamen pritisnuo mi je grudi.

„Toliko je gadno, dakle?“

„Mislim da jeste. Vidiš li onog čoveka koji sedi sam za stolom tamo pored vrata – izgleda prilično prijatno, stamen tip, bivši vojnik reklo bi se?“

„Vidim.“

„Bio je na peronu u Svinli Dinu večeras kad sam ulazila u voz.“

„Hoćeš da kažeš da te je pratio?“

„Da. Rekla bih da smo svi pod – kako se to beše kaže? – prismotrom. Natuknuli su nam, manje-više, da bi najbolje bilo da ne izlazimo iz kuće, ali ja sam odlučila da te vidim.“ Borbeno je isturila sitnu četvrtastu bradu. „Izvukla sam se kroz prozor kupatila i spustila niz oluk.“

„Mila!“

„Policija je vrlo sposobna. Naravno, poslala sam ti i telegram. Nema veze... ovde smo... zajedno smo... Samo, odsad ćemo morati svako za sebe.“ Zastala je pa dodala: „Nažalost, nema sumnje da se volimo.“

„Nema nimalo sumnje“, rekao sam ja. „I nemoj da govoriš nažalost. Preživeli smo svetski rat ti i ja, mnogo puta smo za dlaku izbegli smrt i ne vidim zašto bi iznenadna smrt jednog starca... koliko mu ono beše godina, uzgred budi rečeno?“

„Osamdeset sedam.“

„Naravno. Pisalo je u *Tajmsu*. Ako mene pitaš, umro je prosto od starosti i svaki bi lekar s imalo samopoštovanja jednostavno prihvatio tu činjenicu.“

„Da si poznavao mog dedu“, odvrtila je na to Sofija, „iznenadio bi se što je umro *uopšte i od čega!*“

Treće poglavlje

Mene je uvek u izvesnoj meri zanimalo policijski posao mog oca, ali nisam bio spreman za ovaj trenutak kada je trebalo da nastupim s neposrednom i ličnom zainteresovanošću za taj posao.

Starog još nisam video. Nije bio kod kuće kad sam stigao, a ja sam zatim, čim sam se okupao, obrijao i presvukao, izašao da se nađem sa Sofijom. Kad sam se vratio kući, međutim, Glover mi reče da je otac u svojoj radnoj sobi.

Sedeo je za svojim radnim stolom, mršteći se nad hrpom papira. Kad sam ušao, poskočio je od iznenađenja.

„Čarlse! Vidi, vidi. Odavno te nije bilo.“

Naš prvi susret posle pet ratnih godina razočarao bi svakog Francuza. Mada, sva osećanja su zapravo bila tu. Stari i ja se mnogo volimo i prilično dobro razumemo.

„Imam viskija. Reci kad ti je dosta“, rekao mi je. „Izvini što nisam bio kod kuće kad si stigao. Do grla sam u poslu. Upravo se raspetljava jedan užasno zamršen slučaj.“

Opustio sam se u stolici i pripalio cigaretu.

„Aristid Leonides?“, upitao sam.

Veđe mu se spustiše nisko iznad očiju. Prostrelio me je hitrim, procenjivačkim pogledom. Glas mu je bio uglađen, ali čeličan.

„Šta te je navelo da to kažeš, Čarlse?“

„U pravu sam, dakle?“

„Otkud ti znaš za to?“

„Dobio sam dojavu.“

Stari je čekao.

„Moja dojava“, rekao sam, „potiče iz prve ruke.“

„Hajde, Čarlse, na sunce s tim.“

„Možda ti se neće dopasti“, upozorio sam ga. „U Kairu sam upoznao Sofiju Leonides. Zaljubio sam se u nju. Oženiću se njome. Videli smo se večeras. Izašla je na večeru sa mnom.“

„Izašla na večeru s tobom? U Londonu? Pitam se kako li je to izvela! Porodica je zamoljena – ah, vrlo učtivo – da se ne udaljava iz kuće.“

„Upravo tako. Sofija se izvukla kroz prozor kupatila i spustila niz oluk.“

Starom se usne trznuše u kratak osmeh.

„Reklo bi se da je mlada dama vrlo snalažljiva“, rekao je.

„Tvoji policajci su međutim vrlo sposobni“, saopštio sam mu. „Jedan prijatan tip, bivši vojnik po liku sudeći, pratio ju je do *Marija*. U izveštaju koji budeš dobio igraću

i ja izvesnu ulogu. Sto sedamdeset pet visok, smeđa kosa, smeđe oči, teget odelo na pruge, i tako dalje.“

Stari me je prikovao pogledom.

„Je li to... ozbiljno?“, upitao je.

„Jeste. Ozbiljno je, tata.“

Na trenutak je zavladala tišina.

„Imaš li nešto protiv?“, upitao sam.

„Ne bih imao pre nedelju dana. Dobrostojeća porodica, devojka će imati novca, a tebe dobro poznajem, znam da ne gubiš lako glavu. Ovako, međutim...“

„Da, tata?“

„Moglo bi i biti u redu ako...“

„Ako šta?“

„Ako je to uradila prava ruka.“

Bilo je to već drugi put te večeri da sam čuo tu rečenicu. Počinjala je da me kopka.

„Čija bi bila ta *prava* ruka?“

Otac me prostreli oštrim okom.

„Koliko ti znaš o svemu tome?“

„Ne znam ništa.“

„Ništa?“ Izgledao je iznenađen. „Zar ti devojka nije ispričala?“

„Nije. Rekla mi je da bi više volela da steknem nepri-
strasnu sliku, sa strane.“

„Zašto to, pitam se.“

„Zar nije očigledno?“

„Ne, Čarlse, mislim da nije.“

Prošetao je po sobi, mršteći se. Bio je pripalio cigaru, koja je dogorela nepopušena, što mi je bio jasan znak do koje je mere stari uzrujan.

„Šta znaš o toj porodici?“, upitao me je naglo.

„Dodavola! Znam da ima taj starac i tušta sinova, snaha i unučadi. Nisam baš uspeo da steknem jasnu sliku o celom porodičnom stablu.“ Zastao sam pa dodao: „Bolje da mi pomogneš da steknem neku sliku, tata.“

„Da“, reče on i sede. „U redu dakle, počecu od početka, od Aristida Leonidesa. U Englesku je došao kad su mu bile dvadeset četiri.“

„Grk iz Smirne.“

„Toliko znaš?“

„Da, i to je otprilike sve što znam.“

Vrata se otvoriše i uđe Glover da saopšti da je došao viši inspektor Taverner.

„Taverner vodi ovaj slučaj“, rekao mi je otac. „Bolje da ga primimo. Proveravao je sve što ima da se sazna o Leonidesima. Zna o njima više nego ja.“

Da li je policija Svinli Dina pozvala Jard u pomoć, upitao sam.

„Svinli Din je pod našom jurisdikcijom. Pripada širem području Londona.“

Klimnuo sam glavom. Viši inspektor Taverner već je ulazio u sobu. Poznavao sam ga godinama. Toplo me je pozdravio i čestitao mi što sam se živ i zdrav vratio kući.

„Upoznajem Čarlsa s opštim crtama slučaja“, reče stari. „Ispravi me ako negde pogrešim, Tavernere. Leonides je u London došao 1884. i otvorio je restorančić u Sohou. Posao je dobro išao. Otvorio je još jedan. Uskoro je bio vlasnik sedam ili osam restorana. Svi su donosili vrlo dobre prihode.“

„Nikad nije napravio nijednu grešku čega god da se latio“, rekao je viši inspektor Taverner.

„Imao je prirodnog dara za posao“, složio se moj otac. „Na kraju je on stajao iza manje-više svakog poznatijeg restorana u Londonu. Zatim je naveliko stupio u posao s kateringom.“

„Vodio je i mnoge druge poslove“, nastavio je Taverner. „Prodavnice polovne odeće, jeftinog nakita i još štošta. Naravno“, dodao je zamišljeno, „uvek je umeo da se izmi-golji zakonima.“

„Hoćete da kažete da je bio prevarant?“, upitao sam.

Taverner odmahnu glavom. „Ne, nisam baš to mislio. Vrdalama da, ali ne prekršilac zakona. Nikada nije prekršio zakon. Samo je bio od onih koji umeju da smisle sve moguće načine da zakon zaobiđu. Tako je napunio džepove čak i u ovom poslednjem ratu, iako je već bio star. Nikad nije uradio ništa protivzakonito, ali čim vidiš da se on nečim bavi, bolje donosi zakon o tome, ako me razumete šta hoću da kažem. Mada, dok novi zakon stupi na snagu, on je već prešao da se bavi nečim drugim.“

„Po tom opisu mi se ne čini da je bio neka naročito očaravajuća ličnost“, primetio sam.

„Začudo, jeste umeo da očara. Bio je ličnost, razumete. Zračio je. Naoko nije bio bogzna šta, ružan patuljak, ali imao je magnetsku privlačnost. Žene su stalno padale na njega.“

„Oženio se da se čudom načudiš“, dodao je moj otac. „Kćerkom jednog seoskog plemića i kraljevskog organizatora lova.“

Začudeno sam podigao obrve. „Mnogo novca?“

Stari je odmahnuo glavom.

„Ne, bio je to brak sklopljen iz ljubavi. Devojka ga je upoznala kada je organizovala ručak za prijateljičinu svadbu i zaljubila se u njega. Roditelji su se žestoko protivili, ali ona je bila rešena. Kažem ti, taj čovek je imao šarma – bilo je u njemu nečeg egzotičnog i punog živosti, što je privuklo i njegovu ženu. Umirala je od dosade u sopstvenom društvenom krugu.“

„Brak je bio srećan?“

„Začudo, jeste. Njeni prijatelji nisu se naravno mešali s njegovim (u to vreme novac još nije bio izbrisao klasne razlike), ali njih dvoje to izgleda nije brinulo. Mogli su da žive i bez prijatelja. Leonides je sagradio pompezu kućerinu u Svinli Dinu, u kojoj su živeli i podizali osmoro dece.“

„Kakav porodični letopis.“

„Stari Leonides je pametno izabrao Svinli Din. Mesto je tada tek ulazilo u modu. Napravljeni su drugi i treći teren za golf. U Svinli Dinu su se izmešali starosedeoći strastveno zaljubljeni u svoje bašte, kojima se dopadala gospođa Leonides, i bogati poslovni ljudi iz Londona koji su želeli veze s Leonidesom, tako da su njih dvoje mogli da biraju s kim da se druže. Bili su sasvim srećni, ja mislim, sve dok ona nije 1905. godine umrla od upale pluća.“

„I ostavila ga s osmoro dece?“

„Jedno im je umrlo ne napunivši ni godinu dana. Dva sina poginula u ratu. Jedna kćerka se udala, otišla s mužem u Australiju i tamo umrla. Jedna neudata poginula je u automobilskoj nesreći. Treća je umrla pre koju godinu. Živo im je samo još dvoje dece – najstariji sin Rodžer, oženjen

ali bez dece, i Filip, koji se oženio slavnom glumicom i ima s njom troje dece. Tvoju Sofiju, Justasa i Džozefinu.“

„Svi žive u toj kući – kako beše? – Tri zabata?“

„Da. Rodžeru Leonidesu je kuća porušena u bombardovanju već početkom rata. Filip je s porodicom živeo u očevoj kući još od 1937. Imaju i jednu staru tetku, gospođicu De Hevilend, sestru prve gospođe Leonides. Uvek je mrzela zeta, ali posle sestrine smrti smatrala je da joj je dužnost da se preseli kod njega i podiže decu.“

„Dužnost joj je svetinja“, dopunio je mog oca inspektor Taverner, „ali mišljenje o ljudima ta ne menja. Nikad nije trpela ni Leonidesa ni njegove metode...“

„Dakle, puna kuća“, primetio sam. „Šta mislite ko ga je ubio?“

Taverner zavrte glavom. „Još je rano, rano da se na to odgovori.“

„Dajte, Tavernere“, rekao sam, „kladim se da na nekog sumnjate. Nismo pred sudom, čoveče.“

„Nismo“, smrknuto je odgovorio Taverner, „a možda do suda nećemo ni stići.“

„Hoćete da kažete da Leonides možda nije ubijen?“

„Ne, ubijen je, svakako. Otrovan. Samo, znate kakvi su slučajevi trovanja. Živa je muka pribaviti dokaze. Živa muka. Sve može da ukazuje na jednu stranu...“

„Na to i navodim. Sve ste vi to već lepo razmotali u glavi, zar ne?“

„Postoji u ovom slučaju jedna naglašena verovatnoća, jedna očiglednost. Savršena postavka. Svejedno, ja ne znam, ni za živu glavu. Vrlo je varljivo.“

Molećivo sam pogledao u starog.

Moj otac polako reče: „U slučajevima ubistva, kao što znaš, Čarlse, očigledno rešenje obično je i tačno. Stari Leonides se ponovo oženio pre deset godina.“

„Kad mu je bilo sedamdeset sedam?“

„Da, mladom ženom od dvadeset četiri godine.“

Zviznuo sam.

„Kakvom mladom ženom?“

„Radila je u jednom kafeu. Savršeno pristojna mlada žena, lepuškasta, mada pomalo beskrvna, apatična.“

„Ta vaša naglašena verovatnoća odnosi se na nju?“

„Recite vi meni, gospodine“, odgovorio mi je na to Taverner. „Tek su joj trideset četiri – a to su opasne godine. Omileo joj je prijatan život. A u kući se nalazi i jedan mlad čovek, privatni učitelj. Nije bio u ratu, zbog nekakve srčane mane ili nešto slično. Bliski su kao nokat i meso.“

Zamišljeno sam posmatrao inspektora. Priča je stara i dobro poznata, u to nema sumnje. Sve po uhodanom obrascu. Pritom je, kao što je moj otac istakao, druga gospođa Leonides vrlo pristojna žena, a u ime pristojnosti toliki su zločini počinjeni.

„Čime je otrovan?“, upitao sam. „Arsenikom?“

„Nije. Nismo još dobili izveštaj iz laboratorije, ali doktor misli da je bio eserin.“

„Neuobičajeno, zar ne? Sigurno nije teško naći gde je nabavljen.“

„U ovom slučaju nije ni lako. Nalazio se u njegovom leku, znate. Kapima za oči.“

„Leonides je bolovao od šećerne bolesti“, objasnio je moj otac. „Redovno je primao injekcije insulina. Insulin

se izdaje u bočicama s gumenim čepom. Igla se zabode kroz čep i insulin povuče u špric.“

Nastavak sam i sam pogodio.

„Samo što u bočici nije bio insulin nego eserin?“

„Tačno tako.“

„Ko mu je dao injekciju?“

„Žena.“

Sad sam razumeo na šta je Sofija mislila kad je rekla „ako mu je glave došla *prava* ruka“.

„Slaže li se ostatak porodice lepo s drugom gospođom Leonides?“, upitao sam.

„Ne. Jedva i da govore s njom, koliko sam shvatio.“

Meni se sve činilo očigledno da očiglednije ne može biti. Bez obzira na to, jasno sam video da inspektor Taverner nije zadovoljan tim rešenjem.

„Šta se tu vama ne dopada?“, pitao sam ga.

„Ako je ona to uradila, gospodine Čarlse, lako je mogla zatim da zameni bočicu u kojoj je bio eserin sasvim bezazlenom bočicom insulina. Tačnije, ne mogu ni da zamislim zašto, za ime sveta, nije to i uradila ako je zaista ona kriva.“

„Da, zaista izgleda kao rečit znak. U kući je bilo mnogo insulina?“

„O da, mnogo i punih i praznih bočica. Da je zamenila bočice, devet od deset lekara ne bi ništa ni primetilo. Vrlo malo se zna o posmrtnim simptomima trovanja eserinom. Ovako je doktor proverio insulin, da vidi da jačina nije bila pogrešna ili nešto tome slično, i odmah je, naravno, uočio da u bočici uopšte nije bio insulin.“

„Po svemu bi se dakle reklo“, primetio sam zamišljeno, „da je gospođa Leonides vrlo glupa – ili možda vrlo pametna.“

„Hoćete da kažete...“

„Da je igrala upravo na vaš zaključak kako niko ne bi mogao da bude toliko glup kao što se ona naizgled pokazala. Koje su druge mogućnosti? Ima li i drugih osumnjičenih?“

Stari mi tiho odgovori: „U suštini, svako od ukućana mogao je to da uradi. U kući se uvek nalazila najmanje dvonedeljna zaliha insulina. Svako je mogao da zameni sadržaj jedne bočice i podmetne je znajući da će pre ili posle i na nju doći red.“

„I manje-više svi su im imali pristup?“

„Nisu bile zaključane. Stajale su na zasebnoj polici u ormariću za lekove u kupatilu u njegovom delu kuće. Svi ukućani su tamo mogli mirno da uđu i izađu.“

„Je li neko imao poseban motiv?“

Moj otac uzdahnu.

„Dragi moj Čarlse. Aristid Leonides je bio basnoslovno bogat. Veliki deo novca preneo je, istina, još za života na svoju porodicu, ali neko je možda želeo više.“

„Ta bi želja bila najjača kod njegove sadašnje udovice. Ima li taj njen mladić imalo novca?“

„Nema. Siromašan je kao crkveni miš.“

Nešto mi je tada sinulo. Prisetio sam se stiha koji je citirala Sofija i odjednom mi se vratila čitava strofa dečje pesmice:

*Bio jedan nakriv čovečuljak, krivim putem išao je
I pod krivim putokazom paru krivu našao je.
Krivu mačku kupio je, mačka krivog miša uhvatila
U kućerku jednom nakrivljenom ta je družba
Celog veka vekovala.*

„Kakav je utisak na vas ostavila gospođica Leonides?“, upitao sam Tavernera. „Šta mislite o njoj?“

„Teško je reći“, odgovorio je polako. „Vrlo teško. Nije je lako pročitati. Čutljiva je, ne znate šta misli. Zakleću se ipak da sam u pravu što se jednog tiče – voli prijatan život. Podseća me, znate, na mačku, veliku mačku koja lenjo prede... Nemam doduše ništa protiv mačaka. Mačke su životinje na svom mestu...“ Uzdahnuo je. „Potrebni su nam *dokazi*. Eto šta nam je potrebno.“

Tako je, pomislio sam, *svi* bismo mi želeli dokaze da je gospođa Leonides otrovala muža. Sofija ih je želela, ja sam ih želeo, želeo ih je viši inspektor Taverner.

Onda bi sve bilo prekrasno u božjoj bašti!

Samo što Sofija nije bila sigurna, ni ja nisam bio siguran, i mislim da ni viši inspektor Taverner nije bio siguran.

Četvrto poglavlje

Sutradan sam otišao s Tavernerom u Tri zabata.

Bio sam u nezgodnom položaju. Najblaže rečeno, nije to bio položaj u skladu s opšteprihvaćenim pravilima, ali moj otac nikada nije bio čovek koji je igrao sasvim po pravilima.

Imao sam određenog osnova, doduše. Početkom rata saradivao sam sa Specijalnim odeljenjem Skotland jarda.

Mada je, naravno, ovo bilo nešto sasvim drugačije, ta saradnja davala mi je izvesno službeno svojstvo.

Moj otac je rekao:

„Da bismo uopšte rešili ovaj slučaj, moramo da dopremo do nekog podsticaja iznutra. Moramo da saznamo sve o ukućanima. Moramo da ih upoznamo iznutra umesto spolja, a ti si čovek koji može to da nam pruži.“

Nije mi se to dopalo. Bacio sam opušak u kamin i rekao:

„Postao sam znači policijska uhoda? Je li tako? Treba da izvučem informacije od Sofije, koju volim i koja mene voli i ima poverenja u mene, ili bar ja tako verujem.“

Starog je ovo razdražilo i odsečno mi je rekao:

„Pobogu, nemoj da zauzimaš to opšte stanovište. Kao prvo, ti valjda ne veruješ, zar ne, da je tvoja mlada dama ubila svog dedu?“

„Naravno da ne. Potpuno apsurdna pomisao!“

„Vrlo dobro – ne mislimo ni mi. Bila je odsutna nekoliko godina, s dedom je uvek imala prijateljske odnose, sama ima pozamašne prihode, a starca bi, rekao bih, oduševilo da čuje da se verila s tobom i verovatno bi je za svadbu širokogrudno darovao. Ne sumnjamo na nju. Zašto bismo? Svejedno, u jedno možeš da budeš siguran. Ako se ovo ne raščisti, ta devojka se neće udati za tebe. Po onome što si mi ispričao, prilično sam uveren u to. I dobro utuvi u glavu – ovo jeste jedan od onih zločina koji bi mogli da ostanu nerazjašnjeni. Možemo mi da budemo manje-više pouzdano ubeđeni da su Leonidesova žena i njen momak bili jedno drugom saučesnici u tom nedelu, ali ne znači da ćemo biti u stanju to i da dokažemo. Zasad još nemamo ni dovoljno čvrsto postavljen slučaj da ga podnesemo tužiocu. Ako ne nađemo nepobitne dokaze protiv gospođe Leonides, ružne sumnje ostaće zauvek. Jasno ti je to, zar ne?“

Jeste, bilo mi je jasno.

Stari zatim tiho reče: „Zašto ne bi sve lepo izneo njoj?“

„Misliš... da pitam Sofiju da li ja...“ Začutao sam.

Stari je žustro klimao glavom.

„Da, da. Ne tražim da se uvučeš kao uhoda, ne govoreći svojoj devojci šta si naumio. Saslušaj šta ona ima da ti kaže.“

Eto tako se desilo da sam sledećeg dana pošao kolima s višim inspektorom Tavernerom i njegovim pomoćnikom narednikom Lemom u Svinli Din.

Čim smo malo prošli teren za golf, skrenuli smo kroz jedan ulaz ka okućnici, koji je pre rata, sasvim sam lepo mogao da zamislim, bio zatvoren impozantnom kapijom. Kapiju je međutim odneo na pretapanje ili patriotizam ili neka nemilosrdna rekvizicija. Vozili smo se krivudavim prilaznim putem oivičenim rododendronima dok nismo izbili na pošljunčan prostor ispred same kuće.

Kuća je bila neverovatna! Pitao sam se zašto li su je nazvali *Tri zabata*. Mnogo bi joj tačnije pristajalo *Jedanaest zabata*. Zanimljivo je da je stvarala neki čudan utisak izvitoperenosti – i pomislio sam da znam zašto. Bila je to zapravo prosta seoska kuća, samo naduvana mimo svih proporcija. Kao da gledate seoski kućerak kroz gigantsku lupu. Kose krovne grede, starinska drvena konstrukcija, zabati – nakrivljeni kućerak koji je preko noći porastao kao pečurka!

U glavi mi je sinulo – bila je to zamisao jednog Grka, vlasnika restorana, o tome kako bi trebalo da izgleda nešto englesko. Trebalo je to da bude jedan engleski dom veliki kao zamak! Pitao sam se šta li je o tome mislila prva gospođa Leonides. Pretpostavljao sam da se s njom nisu posavetovali niti joj pokazali nacрте. Najverovatnije je to bilo malecko iznenađenje koje joj je pripremio njen egzotični muž. Pitao sam se da li se stresla od groze ili se osmehnula.

Kako god bilo, živela je tu, po svemu sudeći, sasvim srećno.

„Malo je preterano, zar nije?“, primetio je inspektor Taverner. „Starac je naravno mnogo dograđivao, napravio je takoreći tri zasebne kuće, sa zasebnim kuhinjama i svim ostalim. Unutra je sve besprekorno, doterano vrhunski, kao u raskošnom hotelu.“

Na vratima se pojavila Sofija, bez šešira, u suknji od tvida i zelenoj bluzi. Kad me je ugledala, stala je kao ukopana.

„Ti?“, uzvikhula je.

„Sofija, moram da porazgovaram s tobom“, rekao sam. „Gde možemo da se sklonimo?“

Načas sam pomislio da će me odbiti, ali onda se okrenula rekavši: „Ovuda.“

Pošli smo preko travnjaka. Odatle se pružao lep pogled na svinlidinski teren za golf broj jedan, pa sve do jednog borovog šumarka na padini brežuljka i dalje na magličasti, razliveni predeo. Sofija me je povela do kamenog vrta, sada pomalo zapuštenog, u kome se nalazila jedna izuzetno neudobna rustična klupa, na koju smo seli.

„Dakle?“, upitala je Sofija, tonom koji me nimalo nije ohrabrio.

Rekao sam joj šta sam imao – sve od početka pa do kraja.

Pažljivo me je saslušala. Na licu joj se nije videlo šta zapravo misli, ali kad sam stigao do konca svoje priče, duboko je uzdahnula.

„Tvoj otac je vrlo pametan čovek“, rekla je.

„Ume stari da bude u pravu. Lično mislim da je ideja pogana, ali...“

„Nije uopšte“, prekinula me je Sofija. „Jedino tako i može da se stigne do nečeg korisnog. Tvoj otac, Čarlse, tačno zna šta mi je prolazilo kroz glavu. Zna to bolje nego ti.“